

NR: 5-2019

*Jon Blåhed utmanar bilden av Norrbotten
Kläderna skapar karaktär i Min pappa Marianne
Västanå teater får vinterviste*

*Teatern sätter
ton för dansen*

*Teaterförbundet
firar 125 år!*

SCEN & FILM

Teaterförbundets tidning

Organisering är svaret på många frågor

I ÅR FIRAR TEATERFÖRBUNDET för scen och film sina första 125 år. Vi inledde hösten med en fantastiskt fin fest för alla medlemmar – tack till alla som var där! Ni som inte kunde komma kan gå in på hemsidan och ta del av alla intressanta talks som avslöste varandra under kvällen. De visar på vår breda verksamhet och allt vi har åstadkommit tillsammans. När jag sjunker ner i förbundets historia kan jag konstatera att det inte var bättre förr. Många medlemmars engagemang och hårda arbete har lett till den trygghet vi kan åtnjuta idag.

Därför är jag övertygad om att vi också kommer att klara de utmaningar vi har framför oss. Men det kräver beslutsamhet och organisering. Det är just nu inte många rapporter som signalerar framtidstro eller optimism. Alla tjänar inte på globaliseringen. Det digitala samhället som skulle bidra till kunskapsbildning och tillgänglighet leder också till filterbubblor, polarisering och manipulation. Fakta blandas med åsikter. Arbetet med att skapa en bättre värld som bygger på rättvis fördelning, solidaritet och jämlikhet har inte blivit lättare. Men det är inte omöjligt. Det har aldrig varit omöjligt. Det gäller bara att inte ge efter för uppgivenheten och rädslan. Det gäller att organisera sig.

Den största utmaningen vi står inför idag är hur vi ska åstadkomma den gröna omställning som krävs för att möta ett växande klimathot. Om detta verkar de flesta vara överens. De flesta politiska partier prioriterar frågan och anstränger sig för att leverera en trovärdig politik, även om det fortfarande råder oenighet om vilken insats som är mest meningsfull och var i världen den gör mest nytta. Här krävs ett målinriktat och innovativt påverkansarbete för att vi ska få de beslut som krävs. Det gäller att organisera sig.

Sverige är ett av de länder som antagit Agenda 2030 där syftet är att avskaffa extrem fattigdom, minska ojämlikheter och orättvisor i världen, främja fred och rättvisa och vidta åtgärder mot klimatförändringarna. Avsikten är att se hur olika problem samspelar; fattigdom och konflikt verkar negativt på klimatet. Agenda 2030 är också tydlig med att den gröna omställningen inte är något vi kan lösa själva – varken som individer eller nationer. Men det är heller inget som någon annan kommer att lösa åt oss.

Som fackförbund ser vi över vårt klimatavtryck genom bättre rutiner för resande och konsumtion, men vi måste öka trycket på våra politiker och arbetsgivare inom scen och film så att hållbarhetsperspektivet i högre grad finns med i alla beslut och i alla avtal. Genom TCO är Teaterförbundet för scen och film med och bidrar till lösningar så att omställningen kan ske i takt med arbetsmarknaden utan att minska på tryggheten och jobben. Även här är svaret organisering.

Det internationella arbetet blir allt viktigare i takt med att vi delar varandras problem. Vi kommer alltid att ha våra lokala frågor och lösningar, men i takt med att våra motparter koncentreras till globala aktörer eller samverkar internationellt måste även fackförbunden öka utbytet sinsemellan. Inom Norden har vi ett nära samarbete med våra systerförbund. Genom de globala organen, FIA, FERA och UNI-MEI byter vi erfarenheter och samverkar för att påverka EU-lagstiftning inom upphovsrätt, arbetsrätt och sociala reformer. Och klimatet påverkar oss alla. Det är genom att organisera oss internationellt som vi kan påverka globalt för en grön omställning.

Vi lever inte i den sista tiden, men hur det kommer att fortsätta avgörs nu. En grön omställning går hand i hand med rättvis fördelning, jämställdhet och internationell samverkan. Historiskt har fackförbunden varit avgörande för samhällsutvecklingen i Sverige, och den rollen kommer vi att ta även i den här frågan. Svaret är organisering.

SIMON NORRTHON
ORDFÖRANDE



FIA: International Federation of actors.
FERA: Federation of european film directors.
UNI-MEI: The global union in the field of media, entertainment and arts. Representing staff, freelance, independent and contract workers in the sectors.

PÅ OMSLAGET: JONATHAN SIKELL
FOTO: MICKE LUNDSTRÖM

Scen & film – TEATERFÖRBUNDETS TIDNING

Utkommer med sju nummer per år och sänds utan särskild beställning kostnadsfritt till Teaterförbundets medlemmar.
Prenumerationspris: 350 kronor/år.

Ansvarig utgivare: **Mika Romanus**. Chefredaktör: **Magdalena Boman**.

Layout: **Magdalena Boman**.

Grafisk form: **Mu ab**

Återkommande medarbetare: **Gertrud Dahlberg, Ylva Lagercrantz Spindler, Gert Lundstedt**.

Redaktionskommitté: **Åse Axberg, Jörgen Bergmark, Måns Clausen, Eleonor Fahlén, Amy Fee, Bengt Fröderberg, Minna Krook, Julia Reinhard, Mika Romanus, Martyna Lisowska**.

scen & film gör fördjupande reportage och intervjuer med personer verksamma inom scen- och filmområdet. Tidningen bevakar aktuella frågor av facklig, konstnärlig, kultur- och arbetsmarknadspolitisk natur.

Postadress: Teaterförbundet, Box 127 10, 112 94 Stockholm.

e-post: magdalena@mboman.se,

webbsida: www.scenfilm.se

Besöksadress: Kaplansbacken 2A.

Telefon: 08-441 13 00. Fax: 08-653 95 07. Redaktion: 070-664 55 59.

Annonser: **SB-Media AB**, Alex Simonsson Tel: 08-545 160 63.

e-post: alex@sb-media.se

Tryck: **DanagårdLitho**, Ödeshög 2019.

Repro: **Cicero Tryck och media**.

ISSN 2001-5518

Scen & film är medlem i Sveriges Tidskrifter

Pdf på tidningen finns även på TFs hemsida: www.teaterforbundet.se

SVERIGES
TIDSKRIFTER



10



18



24



30

Innehåll nr 5-2019

4 MÅNADENS BILD

Lars Edström: skådespelare, regissör och tidigare teaterchef.

8 EFTERFRÅGAD KURS HÅLLS IGEN

Filmarbetare får ny chans att fördjupa sig i arbetsmiljö, lagar och kollektivavtal.

10 INTERVJU: JON BLÅHED

"Norrländ är inte bara en hopplös utflyttningsbygd."

12 TEATERFÖRBUNDET FIRAR 125 ÅR

Hårt arbete har lett till den trygghet förbundets medlemmar åtnjuter idag.

18 MODERN TEATERDANS I BAROCK MILJÖ

Jonathan Sikell berättar om arbetet på Drottningholms slottsteater.

24 VÄSTANÅ INVIGER VINTERSCEN

Västans vinterviste väntas skapa ny högsåsong i Sunne.

28 BOKANMÄLAN: ALEXANDER KARIMS DEBUTBOK

Relations- och otrohetsdrama i en upp och nervänd tid.

29 KRÖNIKA: OLLE SALORANTA STRANDBERG

Blommiga generaliseringar om cirkusens lyckogörande effekt.

30 KOSTYMEN SPEGLAR ROLLENS UTVECKLING

Skräddaren Anna-Karin Cameron om arbetet med filmen *Min pappa Marianne*.

Nästa nummer kommer den 6 november

Presstopp den 18 oktober

10 Jon Blåhed på inspelningen av *Turpa Kiinni Minun Haters*.
Foto: Josef Persson.

18 Ur Drottningholms föreställning *Ariodante*. Foto: Mats Bäcker.

24 Ur Västans föreställning *Eddan*. Foto: Håkan Larsson.

30 Skräddaren Anna-Karin Cameron. Foto: Ola Kjelbye

Hurra för kulturen i d



Namn: Lars Edström.

Ålder: 84 år.

Har verkat som: Skådespelare, regissör och tidigare teaterchef.

Det bästa med ditt yrkesliv: att få verka inom en kollektiv konstform där det öppna samtalet och budskapet om människors lika värde förhoppningsvis är en gemensam grund.

Kulturupplevelse som inspirerar: Scenföreställningar som, gärna med humor, tar sin publik på allvar.

SÅ TOGS ÄNTLIGEN BESLUTET. Teatern skulle byggas! ”Kulturen i centrum, Stadsteatern till Sergels torg”, står det skrivet på parollen när personalen (till största delen Teaterförbundsmedlemmar) samlas på plattan våren 1982 för att fira kommunens beslut. Efter att ha verkat i ett tänkt 5-årigt provisorium i Folkets hus sedan 1960, skulle Stadsteatern i Stockholm till sist få sitt eget teaterhus i Kulturhuset. En lång kamp tycktes nu vara till ända.

Frågan om ett permanent teaterhus var en av Lars Edströms huvudfrågor när han tillträdde som teaterchef för Stockholms stadsteater 1979.

– Men att det skulle ta så förtvivalat många år anade jag inte då. En första studie hade visat att teatern på ett acceptabelt sätt

entrum



André LaFolie

skulle kunna inrymmas i Celsings Kulturhus, där riksdagen beretts plats under riksdagshusets ombyggnad. Men det skulle bli politiska stridigheter kring frågan.

Bygget beräknades från början kosta 250 miljoner kronor i 1980 års penningvärde, det bedömdes av kommunen vara alldeles för dyrt. Högern ville dessutom hellre göra huset till en konferensanläggning än till en teater.

Ett bantat förslag om 150 miljoner kronor klubbades slutligen igenom och glädjen bland personalen gick inte att ta miste på. Men det dröjde ännu några år innan planerna blev verklighet. Först 1989 började inflyttningen till Stadsteaterns nya lokaler i sin helhet och 1990 invigdes den nya Stora scenen. Konststycket att få en permanent huvudscen för Stockholms

stadsteater tog sålunda hela 30 år från den provisoriska starten.

Nu, efter ytterligare 30 år, är Stadsteatern tillfälligt tillbaka på sin ursprungliga adress i Folkets hus när teaterns lokaler i Kulturhuset renoveras.

– Jag var chef på Stadsteatern under 13 år. Svårigheten med att skifta ansvar mitt under en besvärlig byggprocess var en av anledningarna till detta, säger Lars Edström, som gick till teaterchefsposten från att ha varit ordförande i Teaterförbundet.

Det finns alltså flera skäl till att fira i år, tycker Lars Edström. Inte bara Teaterförbundet för scen och film jubilerar. Teateralliansen, vars tillblivelse och verksamhet Edström varit aktivt inblandad i, fyller 20 år. Och när Stadsteatern öppnar igen efter renoveringen fyller teatern 60 år.

MAGDALENA BOMAN



FOTO: STR

Prideparaden i polska Białystok attackerades. Polisen försöker skingra motdemonstranterna med hjälp av tårgas.

Dystra rapporter om hbtq

Vid årets Pridevecka i Stockholm intog nätverket Stolt scenkonst Galärvarvet på Djurgården. Internationella scenkonstnärer vittnade om hbtq-situationen i olika länder.

ÅRETS PRIDEVECKA i Stockholm bjöd i vanlig ordning på glädje, fest, hopp och kärlek. Samtidigt hade dystra och obehagliga rapporter kommit från Ryssland och Polen, där hbtq-personer utsatts för attacker, hot och dödligt våld. I ett samtal mellan scenkonstnärer från olika länder framkom det tydligt hur svårt och farligt det är att bryta mot normer i många delar världen.

– I mitt hemland Kongo-Brazzaville är det fortfarande olagligt att leva som gay eller lesbisk. Det finns i det fördolda och är ett ämne som ingen nämner, berättade Yvon Wilfride Lewa-Let Mandah, en av gästerna vid Stolt scenkonst.

Två deltagare från Ryssland kunde bekräfta att den hbtq-rörelse som ändå existerar måste verka under liknande förhållanden, och vara beredd på att utsättas för övergrepp både från myndigheter, religiösa ledare och allmänheten.

– Dessutom finns en splittring inom hbtq-rörelsen där motsättningar mellan olika grupper gör det ännu svårare att bygga nätverk och skapa plattformar för att få bort fördomar och rädslor, sa Alexandra Abakshina.

I Turkiet har utvecklingen gått framåt, vilket märktes 2013 då Istanbul Pride samlade hela 100 000 deltagare. Men i år, liksom de senaste fem åren, har Istanbul Pride inte kunnat genomföras. Landets myndigheter hävdar att säkerheten inte kan

garanteras, och har förbjudit Pridemöten i hela landet. De aktivister som trotsat förbudet har mötts av poliser med tårgas och gummikulor. Turkiet har många organisationer som arbetar med hbtq-frågor, inte minst inom scenkonsten. Men normbrytande personer kan inte längre synas i exempelvis tv, eller på de större scenerna i landet, berättade Okan Urun.

På frågan om var det finns bäst förutsättningar att nå en publik med normbrytande scenkonst blev svaret inte tydligt. Istället lyfte gästerna fram modet hos alla som står upp mot orättvisor och förtryck – senast de några hundra deltagarna i Prideparaden i polska Białystok som attackerades av tusentals motdemonstranter.

– Det är givande att träffa likasinnade från omvärlden. Det finns mycket erfarenhet att ta lärdom av, och en dag kan kanske alla hbtq-personer i mitt hemland också kan leva under friare förhållanden, sa Yvon Wilfride Lewa-Let Mandah från Kongo-Brazzaville, vilket satte punkt för samtalet vid Stolt scenkonst denna gång.

PETER REHNELDT

Stolt scenkonst arrangeras av Scensverige vid pridefestivaler och kulturevenemang runt om i landet. Alla Scensveriges medlemmar och internationella nätverk kan vara delaktiga med framträdanden, eller i workshops och samtal.

BAROMETERN

Är du engagerad i avtalsrörelsen?

"Ja, jag har några hjärtefrågor som jag alltid lyfter"

Camilo Ge Bresky, musikalartist:

– Ja, jag sitter ju med i avdelningsstyrelsen. Personligen har jag två hjärtefrågor som jag alltid lyfter. Det ena är att hitta ett sätt för institutionsteatern att anställa musikalartister. Det andra är att få våra stora institutioner att inte försöka komma undan kollektivavtalen genom att säga: kan du fakturera det här? Jag har varit egenföretagare i 15 år och är alltid väldigt nogga. Samma regler som finns i kollektivavtalet ska gälla för mig. Det här är alltid en diskussionsfråga och det gör mig alltid upprörd när den kommer upp. Jag har jobbat länge och har viss tyngd bakom mig, men hur är det för alla unga? Det här kan ju urholka våra villkor.



"Ja, reglerna för pedagoger anställda på teatrar är röriga idag"

Sita Ljungholm Verma, ordförande i pedagogavdelningen:

– Ja, vi känner oss engagerade och ska bidra med vår expertis. Det vi ser nu är att allt fler teatrar vill anställa pedagoger och det är ju roligt. Men på detta område är reglerna lite röriga för vår yrkesgrupp. Det är oklart vilka regler och avtal som ska gälla. Löner och ersättningar för teater- och dramapedagoger varierar stort mellan arbetsgivare. Det bör regleras bättre.



"Det lär handla om att kunna leva och jobba i harmoni"

Frida Goodrich, belysningsmästare, kontaktperson i lokalavd 5:

– Vår fackavdelning på Göteborgsoperan har samlats, men vi har inte hunnit formulera våra yrkanden än, då vi har premiär i morgon. Men jag tror att det kommer att handla om att kunna leva och jobba i harmoni, förhållanden arbetsliv och fritid, eller om ska vi bara jobba som galningar. Så tror jag frågor om upphovsrätt kommer att komma upp igen. Som att vi måste få ordning på ersättningar vid tv-sändningar.



Fråga i förra numret:

Har du upplevt hot på jobbet?

Nej 65 %



Ja 35 %

Är du engagerad i avtalsrörelsen?

Svara **Ja** eller **Nej** på:
www.teaterforbundet.se
eller www.scenfilm.se

Avtalsrörelsen är igång

Avtalsrörelsen har dragit igång. Teaterförbundets avdelningar förbereder sig inför årets förhandlingar.

FILMAVDELNINGEN HAR HAFT ett första möte inför att yrkandena ska läggas fram.

– Det lutar mot att vi lägger fram yrkanden kring arbetstiderna. Många vill tydliggöra konsekvenserna av vad som händer när den lagstiftade regeln om elva timmars vila mellan arbetspassen och fem timmars-regeln till matpaus, överträds. Idag finns utrymme för tolkningsmöjligheter kring dessa och en praxis i branschen att köpa sig fri från den, fast det ofta handlar om att man gjort en för tajt planering, säger Sanna Ekström, ordförande i filmavdelningen.

Både den så kallade inre och yttre arbetstiden behöver tydliggöras bättre, menar Sanna, eftersom arbetstiderna regleras allt som oftast efter inspelningstid, och inte inbegriper alla yrkesgruppers faktiska arbetstid i produktionen.

– Vi behöver få igång en diskussion så att alla vet vad som gäller, fortsätter Sanna.

Filmavdelningen kommer också troligen att yrka på höjda mi-

nimilöner för att lönerna bättre ska återspegla hur verkligheten ser ut idag.

Flera avdelningar har skickat ut medlemsbrev för att få tips, idéer och förslag på vilka frågor de ska driva.

– Förutom medlemsbrev till alla i yrkesavdelningen, har vi använt vår Facebookgrupp för att samla in tankar från sångarna. Även styrelsen har haft åsikter om yrkanden. Tryggare anställningsformer är en fråga som diskuterats. Ett konkret förslag är att arbeta fram ett slags coversystem vid behov av inbrott som kan skapa trygghet för sångarna när de jobbar, och slippa vara rädd för att ställa in. Ett coversystem skulle också kunna öppna för fler trygga anställningar, säger Jens Persson Hertzman, ordförande i sångaravdelningen.

Den 15 september lämnades alla yrkanden in till Teaterförbundet för scen och film. Förtroendevalda kommer att bjudas in till en avtalskonferens i mitten av oktober för att diskutera förslagen.

MAGDALENA BOMAN

Grattis! Klys fyller 60 år

Den samlade rösten för landets kulturskapare – Klys – fyller 60 år.

– Upphovsrätten har varit och är fortfarande en av organisationens viktigaste frågor, säger verksamhetsledaren Ulrica Källén.



Jubileumsboken *Klys 1959–2019*, beskriver organisationens roll för den svenska kulturpolitiken. Kan beställas via Klys kansli.

DEN 17 SEPTEMBER firade Klys sin 60-årsdag med ett stort mingel med ett 100-tal gäster, som bestod av politiker, representanter från regioner, institutioner och Klys 14 medlemsorganisationer, (däribland Teaterförbundet för scen och film) på Konstrådet i Stockholm.

Under minglet lanserades även boken *Klys 1959–2019* skriven av journalisten Thord Eriksson, formgiven av Jennifer Bergkvist och Mona Sundkvist.

– Boken är en viktig historisk dokumentation av hur svensk kultur- och konstnärspolitik har vuxit fram och skildrar den stora roll Klys har haft för att forma utvecklingen. Fokus ligger framför allt på de senaste 20 åren och de upphovsrättsliga och kulturpolitiska framgångar vi haft under denna period, förklarar Ulrica Källén, verksamhetsledare på Klys.

Det hela började i september 1959. Nio organisationer, bland andra Teaterförbun-

det, bildade en samarbetsnämnd i syfte att stärka den statliga kulturpolitiken, och ta tillvara kulturskapares intressen och i synnerhet i upphovsrättsfrågor.

Teaterförbundets tidigare ordförande, Rolf Rembe, spelade en viktig roll för utvecklandet av Klys, och inledde ett långvarigt samarbete som har skapat en rad förbättringar för landets kulturskapare.

Under 90-talet blev klimatet tuffare, statskassan minskade och anslagen till kulturen skars ned. Dessutom kom frågor kring upphovsrätten att bli alltmer komplicerade på grund av digitalisering, globalisering och Sveriges medlemskap i EU.

– Den viktigaste frågan för Klys är fortfarande upphovsrätten. Idag ligger fokus på att hitta lösningar på hur kulturskapare ska få en del av de intäkter som genereras på nätet, förklarar Ulrica Källén. Hon framhåller att det också är väsentligt att stärka frilansars sociala trygghet ge-

nom att bland annat se över reglerna kring exempelvis pension och sjukskrivning.

– I dag hotas kulturen bland annat av konservativa krafter, samtidigt finns det skäl att vara positiv. Det konsumeras kultur som aldrig förr. Intresset och efterfrågan på det som våra medlemmar skapar har aldrig varit större, säger Ulrica Källén.

GERTRUD DAHLBERG

Viktig roll kulturpolitiskt

Teaterförbundet var en av de första organisationerna som ingick i Klys (Konstnärliga och litterära yrkesutövares samarbetsnämnd) vid bildandet 1959.

Klys företräder numera 14 medlemsorganisationer och cirka 30 000 konstnärligt yrkesverksamma inom områdena ord, ton, scen/film och bild/form i frågor av gemensamt intresse. Mer om Klys på: www.klys.se

Repris på efterfrågad kurs för filmare

Hur jobbar vi förebyggande mot sexuella trakasserier? Är det okej att schemalägga övertid? Vad händer om vi arbetar utan rast i fem timmar och därmed bryter mot 5-timmars-regeln? Det och mycket mer besvarades på en endagskurs för filmare som arrangerades av Teaterförbundet för scen och film. Nu blir det repris.

KURSEN HAR VARIT efterfrågad sedan tidigare och utgick till stor del från frågor som filmarbetare ofta ställer till Teaterförbundets medlemsrådgivning.

– Dagen blev verkligen lyckad med mycket diskussioner och erfarenhetsutbyte. Därför kommer vi nu att köra ”en favorit i repris” och hålla ytterligare en kurs med samma upplägg efter årsskiftet, säger Eleonor Fahlén, regionalt skyddsombud, som tillsammans med juristen Fredrik Engdahl är kursansvariga.

Arbetsmiljökursen kommer också vid nästa tillfälle att vara gratis för medlemmar i Teaterförbundet för scen och film och vända sig främst till produk-

tionsledare, FAD, erfarna koordinatörer, skyddsombud, fackligt förtroendevalda och personer med a-funktion på en avdelning. Även den kommande kursen ska till viss del utgå från innehållet i den så kallade Green Card-utbildningen, det vill säga kompetens om diskriminerings- och arbetsmiljölagstiftning med fokus på sexuella trakasserier och andra typer av trakasserier. Filminstitutet kräver numera att filmproducenter och produktionsbolag ska ha dokumenterad kompetens för att få produktionsstöd.

– Under kursen går vi också genom arbetsmiljölagen, diskrimineringslagen, kollektivavtalet, schemaläggning, dygns-

vila med mera, förklarar Eleonor Fahlén.

Under kursdagen, som hölls i Teaterförbundet för scen och films lokaler i Stockholm, i slutet av augusti deltog 17 personer från hela landet.

– Det blev tydligt att det finns ett upp-
dämt behov av att diskutera arbetsmiljö, lagar och regler och hur de ska tillämpas i praktiken. Kursdeltagarna lärde av varandra och delade med sig av sina funderingar och egna erfarenheter från filminspelningar. Det gjorde dagen levande och kul, säger Eleonor Fahlén.

Nästa kurs kommer troligen att hållas i januari men exakt datum är än så länge inte bestämt.

GERTRUD DAHLBERG

HALLÅ DÄR...

Frilansare får gratis vidareutbildning



Hallå där, Daniel Malmén, med i styrelsen för filmavdelningen inom Teaterförbundet för scen och film. Hur kommer det sig att ni nyligen anordnade en kurs i hjärt- och lungräddning (HLR)?

– Det finns två huvudsakliga syften att vi inom filmavdelningen beslöt att erbjuda kursen för våra medlemmar. För det första är det viktigt att kunna minimera riskerna på en filminspelning som ibland sker på svårtillgängliga platser. Vad gör man om det inträffar en olycka och om någon blir medvetlös på en alptopp eller inne i en skog? Då är det bra om någon i filmteamet kan ingripa och ge akut första hjälpen. HLR, det vill säga hjärt- och lungräddning, stärker säkerhetstänket på set.

Vad var det andra skälet till att kursen anordnades?

– Det är också ett första led i att ge våra medlemmar, som till största delen är frilansare, en gratis vidareutbildning. Det vill vi fortsätta med och uppmanar därför våra medlemmar att komma med önskemål på framtida kurser som vi skulle kunna anordna.

Berätta lite mer om HLR-kursen som hölls i mitten av juni?

– Vi var 10 filmarbetare från olika skrän, exempelvis FAD, klippare, scenograf, kostymdesigner och rekvisitör som träffades under en halv mastigt intensiv dag. Det var roligt att träffa kollegor och mycket lärorikt att lära sig HLR och det tror jag att alla tyckte.

Vad lärde du dig rent konkret?

– För mig var det en aha-upplevelse att inse att man måste jobba rätt hårt för att få liv i en medvetlös människa. Jag trodde jag hade ett hum om hur man gjorde. Men insåg under kursen att jag inte visste

mycket om HLR och att jag skulle ha varit ganska tafatt vid en olycka. Den viktigaste lärdomen är att alltid agera. Det alltid är bättre att göra någonting istället för ingenting. För det första gäller det snabbt att hitta en hjärtstartare vilket inte alltid finns vid en filminspelning. I framtiden kommer jag att se till att det finns. Jag kommer att titta över första hjälpen-utrustningen så att den innehåller mer än bara huvudvärkstabletter och plåster. Det krävs riktiga förband för att lägga om större skärsår, till exempel.

Blir det fler HLR-kurser?

– Ja, under hösten kommer vi att erbjuda filmavdelningens medlemmar i Malmö, västra Sverige och i Norrland möjlighet att gå kursen. Två av orterna är inte helt spikade än.

GERTRUD DAHLBERG

Stort intresse för att bygga inkluderande arbetsplatser

Teaterförbundet för scen och film och Svensk scenkonst har fått en halv miljon kronor från Kulturrådet för att driva ett gemensamt projekt mot sexuella trakasserier inom scenkonsten. Flera aktiviteter planeras för parternas medlemmar men också för allmänheten.

NÄSTAN TVÅ ÅR HAR GÅTT sedan de första metoo-upproren skakade om den svenska arbetsmarknaden. De många vittnesmålen om förhållandena inom scenkonsten fick stor uppmärksamhet. Både fack och arbetsgivare var snabba med att vidta åtgärder, bland annat genom att ta fram en gemensam handlingsplan.

Nu bidrar Kulturrådet med stöd för det fortsatta arbetet. Målet är att fortsätta bygga en inkluderande arbetsplatskultur som är fri från trakasserier.

– Under hösten och våren kommer vi

att genomföra flera aktiviteter. De kommer främst att vara riktade till medlemmarna i Svensk scenkonst och Teaterförbundet för scen och film, men även till allmänheten. Syftet är att öka kunskapen om betydelsen av en inkluderande arbetsplatskultur och hur den kan utvecklas, berättar Sherlot Jonsson, projektledare.

Under våren har hon och representanter för det partsgemensamma rådet besökt många arbetsplatser och träffat representanter för arbetsgivare och fack för samtal.

– Då har det framkommit att intresset

för att motverka sexuella trakasserier är stort, både bland chefer och anställda, säger hon.

Parallellt med de kommande aktiviteterna är avsikten att hitta nya samarbetspartner och att se om det går att ta del av medel från andra källor. Projektet fortsätter i tre år, men målet är att arbetet sedan pågår kontinuerligt för att åstadkomma en långsiktig förändring inom hela scenkonsten.

PETER REHNFELOT

Ännu väcker transfrågor ängslan

Kan transpersoner verka på lika villkor inom scen och film? Det var titeln på en välbesökt debatt under Stockholm Pride, arrangerad av Teaterförbundets normkreativa arbetsgrupp. Det finns fortfarande mycket att kämpa emot.

TEATERFÖRBUNDET HAR länge arbetat med jämställdhet och diskrimineringsfrågor. Den normkreativa arbetsgruppen inom förbundet, kallad NKA, ordnar sedan några år regelbundet möten och seminarier kring normer, identitet och uttryck. Vid årets Pride i Stockholm stod transpersoner i centrum.

Varför finns förvirring kring transpersoner inom scenkonsten? Det var den första frågan från moderatorn Aleksa Lundberg, skådespelare, förbundsstyrelseledamot och medlem i NKA. Det beror på okunskap, och att samhället stigmatiserar transpersoner. Det upplevs som svårt och krångligt att utmana de stereotypa bilderna av män och kvinnor. Därför finns det väldigt mycket att kämpa emot.

Ungefär så lät det övergripande svaret från samtalspanelen som bestod av Isak

Nordström, skådespelare, Sofi Skoglund, registudent vid Den danske scenekunsthøgskole, David Färdmar, castare/filmregissör och Imor Hermann, castingansvarig vid Kulturhuset Stadsteatern.

Något har ändå hänt, men var är vi nu? var nästa fråga.

– Det finns en liten representation av transpersoner i scen- och filmvärlden. Så någonting har hänt. Men i en industri som hela tiden talar pengar är det lätt att bli lat och bara följa gamla mönster. Den som till exempel spelat polis får göra det igen, det blir lätt och tryggt, var ett av svaren.

Vad blir då nästa steg? undrade Aleksa Lundberg.

– Vi behöver fler skådespelare med transefarenhet. Men det handlar inte bara om att få upp transpersoner på scenen, utan även att det finns representation där

makten och pengarna finns, då kan större förändringar ske, sa Isak Nordström.

Än så länge finns det risk att transpersoner fastnar i en fälla och bara får möjlighet att berätta om sina egna erfarenheter och inte ta upp alla allmängiltiga frågor, fortsatte han.

Det råder alltså fortfarande en ängslighet kring de här frågorna – men osäkerheten sakta knuffas bort, konstaterades det sammanfattningsvis.

– Jag tror att förändringen kommer att fortsätta, så länge vi gör det tillsammans. Oavsett vem vi än är, trans eller cis, avslutade Aleksa Lundberg.

Några tecken på en backlash kring frågan framkom inte. Tvärtom verkade publiken som deltagit kunna fortsätta diskussionen i åtskilliga timmar till.

PETER REHNFELOT

Jon visar en annan bild av Norrbotten

Vad är framgång och att vara lyckad? Vad händer om någon går på tvärs med lyckoidealen?

Det är centrala frågor i Jon Blåheds kommande långfilmsdebut *Inland*. Den är liksom hans tidigare filmer inspelad i Norrbotten.

Nu planerar han för ännu ett Tornedalsprojekt. Men dessemellan görs en långfilmsdokumentär som inte utspelar sig bland mygg och midnattssol i den norrländska glesbygden.

JON BLÅHED ÄR 32 ÅR och har redan en imponerande meritlista. I dryga tio år har han arbetat, mestadels som FAD, med ett stort antal långfilmer och tv-serier. Den senaste tiden har han också regisserat och skrivit manus till egna uppmärksammade filmer.

Formaten varierar men det finns tydliga gemensamma nämnare: De är inspelade i Norrbotten och har starka kvinnor i huvudrollerna.

– Att mina huvudkaraktärer hittills har varit kvinnor är inget aktivt val. Det har bara blivit så. Däremot är det ingen slump att jag förlagt handlingen i mina filmer till Norrland. Jag vill visa en annan bild av Norrbotten än renar och myrar, att det faktiskt finns ett liv för unga människor där. Det är inte bara en hopplös utflyttningsbygd, säger Jon och skjuter upp kepsen, med texten ”Lemmel mörkrostat kokkaffe”, i pannan.

Vi träffas på Filmhuset i Stockholm där Jon tillbringat några dagar för att diskutera kommande projekt. Bland annat en långfilmsdokumentär som kommer att utspela sig i Stockholm (!). Så har han planer på ett nytt Tornedalsprojekt som han inte vill orda så mycket om i dagsläget.

Jon Blåheds filmer har en sak gemensamt: de är inspelade i Norrbotten och har starka kvinnor i huvudrollerna. Som exempelvis minoritetsfilmen *Turpa Kiinni Minun Haters* som utspelar sig i hans barndomsbygd Tornedalen.

– Jag vill visa en annan bild av Norrbotten än renar och myrar, att det faktiskt finns ett liv för unga människor där. Det är inte bara en hopplös utflyttningsbygd, säger Jon Blåhed.

– Det är kul med olika typer av berättande, det ena hjälper det andra, sammanfattar han.

Vintern 2018 regidebuterade Jon Blåhed med långfilmsdokumentären *Maj Doris* om den svensk-samiska konstnären, skådespelaren och renägaren Maj Doris Rimpi. Sommaren 2018 kom kort- och fiktionsfilmen, den 45 minuter långa *Turpa Kiinni Minun Haters* som utspelar sig i Tornedalen där Jon Blåhed växte upp. Under det gångna året har Jon filmat (mestadels i Arjeplog) sin långfilmsdebut *Inland* som är baserad på Elin Willows roman *Inlandet*.

Den handlar om ung kvinna som flyttar till en liten ort i norra Sverige. Hon flyttar dit för att bo med sin pojkvän. Förhållandet tar snabbt slut men kvinnan bestämmer sig ändå för att stanna kvar i den obekanta miljön.

JON BLEV SÅLD PÅ den passiva personen, som både vägrar vilja och välja, redan när han läste bokens baksidestext.

– Det kändes fräscht och nytt med en karaktär som kanske inte är så lätt att tycka om. Hon provocerar och irriterar genom sin totala brist på drivkraft.



Vilket i och för sig är märkligt eftersom hon gör just ingenting, förklarar han.

I filmen vill han utforska dagens lyckoideal. Hur ser vi framgång och att lyckas? Och vad händer när man låter bli att framstå som lyckad.

– Jag har tre systrar och har sett hur framför allt lillsyrran försöker hitta sin plats, förklarar han.

Identitetsskapande är även ett tema i Jon Blåheds tidigare film *Turpa Kiinni Minun Haters* som betyder Håll käften mina haters på minoritetspråket meänkieli (som tidigare ofta kallades för tornedalsfinska).

JON TALAR SJÄLV INTE meänkieli och flyttade från den lilla Tornedalsbyn Täreändö till Västkusten som 14-åring. Filmen tar upp identitetsfrågan; måste man kunna meänkieli för att vara en äkta tornedaling? Den ställer också frågan om det går att hålla på med musik och kultur i Tornedalen. Svaret är tveklöst ja. Det märks genom de tydliga influenserna från Pajalabandet The Magnettets genom bandets medlemmar och deras personliga historier.

Har filmerna från Norrbotten gjort att du hyllas i din forna hembygd?
– Äh, jag gick i samma klass som Charlotte Kalla så den platsen är redan upptagen, säger han.

GERTRUD DAHLBERG

Jon Blåhed

Ålder: 32 år.

Bor: Är skriven i Umeå men bor för tillfället i Stockholm i och med arbetet med den nya dokumentären.

Bakgrund: Har varit FAD i en räkka av stora film- och tv-serier, bland annat *Midnattssol*, *Rebecka Martinsson*, *Känn ingen sorg*, *Cirkeln* och *Tjuvheder*. Har regisserat och skrivit manus till filmerna: dokumentären *Maj Doris* och fiktionen *Turpa Kiinni Minun Haters*, som ligger på SVT Play.

Aktuell: Långfilmsdebuterar med *Inland*, som har premiär efter nyår.



Ordförande Simon Norrthon håller tal om förbundets långa historia



medan gästerna lyssnar och minglar runt på gården.



Journalisten Gunilla Kindström



Ulrika Källén från Klys håller tedtalk om upphovsrätt.



Guldmedaljören Ing-Marie Tirén gratuleras av gäster på 125-årsfirandet.



Journalisten Gunilla Kindström

Teaterförbundet firar 125 år!

ETT FACKFÖRBUND ÄR sina medlemmar och Teaterförbundet består nu av 130 olika yrkestitlar, det är det som är själva grejen, sa ordförande Simon Norrthon när 125-årsringen firades med kalas på förbundets innergård på Kaplansbacken i Stockholm.

– Vi är mer än rabatter, förhandlingshjälp och försäkringar. Vi är en organisation som håller ihop och jobbar tillsammans när det idag finns orosmoln som hotar yrtrandefriheten och handelskrig i världen.

– Vår historia är också våra medlemmars och därför vill jag hurra för födel-

sedagsbarhet, sade Simon Norrthon, där han stod uppflugen på en trappstege för att synas och höras i folkhavet.

Över 200 gäster hade kommit för att fira 125-årsringen och delta i utdelningen av guldmedaljen som i år gick till Dockteatern Tittuts grundare Ing-Mari Tirén.

Bland gästerna fanns bland andra politiker, maktthavare och fackliga företrädare, som kulturborgarråd Jonas Naddebo (C), Lawen Redar, (S) gruppledare i kultur- utskottet, Eva Nordmark, TCO:s ordförande och Benjamin Rasmussen, ordförande i Dansk Skuespillerforbund. Även tidigare Teaterförbundets tidigare

ordförande Anna Carlson, Tomas Bolme och Lars Edström var på plats liksom Pia Gradvall, ordförande i Dramatikerförbundet, Marika Lagercrantz, ordförande i Klys, Ulrika Hyllert, ordförande i Journalistförbundet. I den angränsande lokalen Stallet hölls en lång rad Tedtalks av bland andra Benny Marcel, direktör för Nordisk kulturfond, Gunilla Kindstrand, journalist, Ulrika Källén, verksamhetsledare Klys och Reymond Peroti, verksamhetsledare Botkyrka.

Föreläsningarna kan ses på www.teaterforbundet.se/forbundet-firar-125-ar.

GERTRUD DAHLBERG



strand talar om kulturpolitiken och scenen.



Magdalena Boman

Skådespelaren Andrea Edwards uppträder i rollen som Inga Trubél.

1894

Teaterförbundet bildas

Utlösande faktorn var en teaterkris i Göteborg 1892-1893. Förbundet har till en början ett 100-tal medlemmar.

TF inrättar sjuk-, nöd- och begravningskassor.

- 1913 *Stiftelsen Hästsol bildas.* Med ekonomiskt stöd från Gustaf Fredriksons kvarlåtenskap och solidariska insamlingar öppnas ålderdomshemmet Såsta gård för sceniska artister år 1918.
- 1926 Teaterkungen Albert Ranft går i konkurs. Skådespelare betraktas nu som arbetstagare. De underordnas inte längre "tjänstehjonsstadgan", en grupp som ansågs stå utan egna förståndsgåvor.
- 1944 *Taterförbundets fackorganisation går med i TCO.* Facklig hemvist styrs upp med Musikerförbundet. Normalkontrakt regleras. En egen a-kassa startas 1946.
- 1945 *Stockholms film- och teaterarbetare strejkar.* Skådespelarna ställer sig för första gången bakom scen- och teaterarbetarna.
- 1952 *Internationella skådespelarunionen FIA bildas.* TF ansluter sig.
- 1956 *Teaterförbundet blir ett modernt fackförbund.* Medlemmarna avsätter för första gången pengar till en stridskassa. Rolf Rembe anställs som förste funktionär på kansliet.
- 1963 *111-dagars strejk inleds mot SR och SVT – ett elddop för organisationen.* Förbundet kräver höjda löner för frilansare, som följd av att antalet licenser ökat dramatiskt. TCO stödjer beslutet. Klys ansluter sig. Striden står mellan SR och kulturarbetarna. Strejken blir ekonomiskt och psykologiskt viktig för medlemmarna.
- 1969 *Teaterförbundet är med och bildar Teatercentrum, två år senare Danscentrum.*
- 1970 *Filmregissörer och fotografer ansluter sig till Teaterförbundet.*
- 1972 *En filmavdelning med i princip alla filmarbetare bildas.*
- 1974 *Strejk på barnteatersidan.* Förbundet i fronten för frilansarna. Stockholms stad vill använda fria grupper men inte betala sociala avgifter för de anställda. Stockholms stadsteater ställer sig bakom kraven och staden ger med sig.
- 1975 *90-dagars strejk mot Mina drömmars stad* samt blockad mot flera planerade filminspelningar. TF får rätt till royaltysättning vid utnyttjande i nya medier.
- 1988 *Teaterförbundet bildar kvinnoutskott.*
- 1993 *Strejk på hela tv- och filmområdet.* Krav på enhetliga regler för all tv-produktion. Hela den privata marknads tv-produktioner regleras med royalty- och reprisersättning.
- 1995 *Teaterförbundets rättighetsbolag bildades,* Gunnar Furumo anställs som dess vd.
- 1998 *Facket bryter ny mark för frilansare! Teateralliansen bildas,* en följd av Bolme/Edströms utredning om nya anställningsformer. 2006 bildas *Dansalliansen* och 2009 *Musikalliansen*.
- 2001 *Biografpersonal och teatertekniker från Musikerförbundet ansluts* till TF, som nu organiserar över 9 500 medlemmar.
- 2002 *Teaterförbundet antar samlad diskrimineringspolicy.*
- 2005 *Frilansare omfattas av avtalspensioner* och försäkringar inom **alla** områden där Teaterförbundet har kollektivavtal.
- 2006 *Anna Carlson blir Teaterförbundets första kvinnliga ordförande.* Regeringen utreder jämställhet inom scenkonsten. Kurs för kvinnliga chefer går av stapeln 05/06.
- 2006 *Första dansavtalet med Danscentrum* för fria grupper – unikt i världen.
- 2011 *Facket tar fram den första arbetsmiljöundersökningen någonsin på filmområdet.*
- 2013 *Efter sju veckors konflikt med dubbningsföretagen* sluts avtal om om högre ersättning för löntagare och F-skattare.
- 2017 *Metoo-upproppen* leder till att förbundet är med och tillsätter en oberoende kommission.

”Mamma Tittut” får guldmedaljen

En pionjär som brutit ny mark och skapat en liten teater med stor verksamhet och betydande konst. Ing-Mari Tirén var en av grundarna till världens första dockteater för barn från två år. Dockteatern Tittut har sedan dess blivit något av småbarnens nationalteater med ett renommé långt utanför nationsgränserna. Nyligen tilldelades Ing-Mari Tirén Teaterförbundets guldmedalj ”för utomordentlig konstnärlig gärning”.

MEDALJEN DELADES UT i samband med Teaterförbundet för scen och films 125-årsjubileum.

– Med barnets perspektiv i centrum har medaljören skapat angelägna och nyskapande föreställningar för generationer av teaterbesökare, sade Simon Norrthon, ordförande för Teaterförbundet för scen och film, när han överräckte medaljen till Ing-Mari Tirén.

Ståhejlet från festen har lagt sig när vi några dagar senare träffas hemma i Ing-Maris och maken Sven-Åkes vackra våning i Vasastan i Stockholm.

– Jag är överväldigad över att ha fått guldmedaljen och befinna mig bland alla prominenta scenkonstnärer. När jag och förskolläraren Eva Gumpert grundade Dockteatern Tittut 1977 var det många som trodde att små barn inte kan förstå teater. Men det gör de visst. Det handlar bara om hur allt presenteras. Genom att spela dockteater för småbarn har jag inte sänkt mig till barnens nivå som somliga kanske tror. Nej, vi har tvärtom försökt att höja oss till deras unika förmåga till inlevelse och fantasi, säger Ing-Mari Tirén, som ibland har kallats ”Mamma Tittut”.

Tillsammans med Eva Gumpert (som då hette Persson) slog hon snabbt landet med häpnad genom att för småbarnspublik gestalta livets förunderligheter och dilemman med hjälp av skådespelare, skuggspel, dockor och animerade objekt.

I början var det mest med mjuka dockor, rim, ramsor, sånger med texter av Lennart Hellsing, Barbro Lindgren och Britt G Hallqvist. Sedan dess har teatern hela tiden växt både konstnärligt och tekniskt.

Teatern utvecklade tidigt en dramatik som Ing-Mari tidigare beskrivit som ”bubblor i en bäge”. Det innebär att varje scen kan uppfattas separat. Små barn som snabbt blir trötta och mister intresset kan på så sätt få en chans att återkoppla till en annan ”bubbla” senare.

Synliga dockspelare och spelare som var kopior av sina dockor var tidigt ett signum för Dockteatern Tittut.

Redan 1958 hamnade Ing-Mari Tirén av en slump på nystartade Marionetteatern som var Sveriges första dockteater. Grundaren Michael Meschke behövde dockspelare och gav 24-åriga

Ing-Mari en chans trots att hon aldrig hållit i en marionettdocka tidigare.

– Jag lånade hem en docka och övade på. Till en början var det lätt att trassla in sig i trådarna. Jag övade framför en spegel för att få liv i den och blev fångad direkt.

ING-MARI LYSER UPP, gestikulerar som om hon hade en fingerdocka på höger hand och talar om magin som kan uppstå när en docka börjar leva sitt eget liv.

– Då är det som att spelaren och dockan blir ett. Även om båda är synliga lägger publiken inte märke till spelaren. När det är som bäst syns bara dockan, förklarar hon.

Det har blivit många uppsättningar genom åren och Ing-Mari var aktiv på teatern tills för några år sedan. I 70-årsåldern gjorde hon exempelvis den storartade uppsättningen *Dollans dagis* baserad på boken av Barbro Lindgren. Efter det regisserade Ing-Mari ytterligare några uppsättningar.

Nu fortsätter teatern på egen hand även om den för alltid troligen kommer vara präglad av Ing-Mari ”Mamma Tittut” Tirén.

GERTRUD DAHLBERG

Ing-Mari Tirén

Ålder: 85 år.

Familj: Gift med Sven-Åke Tirén som också varit behjälplig på Tittuts turnéer och dessutom spelat dockteater. Tillsammans har de två döttrar.

Har gjort: Har spelat både vuxen- och barnteatern. Arbetat på Marionetteatern sedan starten 1958. Spelade bland annat Mor Ubu mot Allan Edwall i den legendariska uppsättningen *Kung Ubu* 1964. Startade Dockteatern Tittut tillsammans med Eva Gumpert (före detta Persson) 1977. Tittut var den första som vände sig till barn från två år. Teatern har gästspelat, förutom i de nordiska länderna, i bland annat Belgien, Kanada, Filippinerna, Frankrike, Indonesien, Marocko, Mexiko, Spanien, Japan, USA, Zimbabwe.

Aktuell: Har nyligen fått Teaterförbundets guldmedalj.



Digital modernisering planeras på Kungliga Operan

Kungliga Operan ska stänga sommaren 2023 och öppna fyra år senare.

Moderniseringen innebär teknisk förnyelse, bättre arbetsmiljö och krav på kompetensutveckling.

Scen & film samtalar med den tekniske chefen Jonas Collsiöö om förändringarna.



Magdalena Boman

Kungliga Operans tekniske chef Jonas Collsiöö vill att alla som skapar för scen använder sig av digitala verktyg så att den konstnärliga visionen kan tydliggöras under ett tidigare skede i produktionen.

OMBYGGNADEN HANDLAR mycket om arbetsmiljön, och om att öka den konstnärliga kvaliteten.

Vad innebär digitaliseringen för Operans olika områden?

– Att flera tekniska system samverkar och understödjer processen på scen. Exempelvis att ljussystemet pratar med teatermaskinerna, teatermaskinerna pratar med ljus- och ljudsystemen ...

Redan idag jobbar scenografer och designers med tekniker i en visualiseringsmiljö – ett virtuellt rum som motsvarar scenen från vilken ljussättningen påbörjas digitalt och scenbilderna byggs upp digitalt i tredimensionella modeller. Framöver kommer ännu mer av arbetet flyttas från scen och salong till studiomiljö för att spara dyrbar scentid. Jonas skulle vilja att alla som skapar för scen i den konstnärliga processen, som exempelvis kostym, mask och dekor arbetade mer med digitala verktyg så att den konstnärliga visionen kan tydliggöras i ett tidigare skede under produktionen.

– Den yngre generationen är van vid att utveckla i en digital miljö. Medan äldre inte riktigt är där utan vill sitta i salongen och bestämma lampor och ljus.

Jonas Collsiöö betonar att alla berörda yrkesgrupper måste kompetensutvecklas.

– Vi har dragit igång ett kompetensförsörjningsprogram, haft workshops och diskuterat hur vi klarar av kompetensväxlingen i framtiden.

Finns det resurser för det?

– Nej, våra ägare förväntar sig att vi löser det inom budgetramen.

Operan arbetar ofta med frilansare: kostymdesigners, scenografer, regissörer, koreografer, ljus- och ljuddesigners.

Hur blir det med frilansarnas kompetensutveckling?

– Ett stort ansvar faller på varje enskild utövare att vara med på den här resan och säkerställa att man har nödvändig utbildning.

Han förtydligar:

– Vi vill göra stor konst med de bästa och kommer att vara lyhörda och följsamma i den här processen. Om du kan tänka dig att arbeta med nya verktyg i en visualiseringsstudio så har du duktiga personer på Operan som stöttar dig.

Traditionella hantverksyrken som tapetserare, patinerare och fondmålare tror han berörs mindre av den nya tekniken.

– De kommer att finnas kvar, det står än så länge i vårt uppdrag. Många gamla tekniker är extremt verkningsfulla och fungerar i teatervärlden.

Ny teknik brukar betyda kostnadseffektivitet och personalminskningar.

– Inte nödvändigtvis. Ny teknik tillför också nya dimensioner ur ett konstnärligt perspektiv. Jag tycker man ska se på det så.

Jonas Collsiöö hoppas vidare att ny teknik ska höja säkerheten och ge en bättre arbetsmiljö.

– Via larm- och sensorsystem och sofistikerade övervaknings-system kan vi steg för steg minska risken för olyckor orsakade av den mänskliga faktorn.

Operans ombyggnad ska alltså ge både bättre teknik och säkerhet och arbetsmiljö. Liksom högre konstnärlig nivå. Svårigheten med teknikkraften, menar Jonas Collsiöö, är att övertyga beslutsfattare att det är värt det.

– De framstår inte alltid som självklara att finansiera, utan man kör grejer i botten först.

Men den här gången är han hoppfull att det inte blir så, utan att regeringen kommer att satsa på en renovering och modernisering av operahuset, och att Operan kommer att satsa på en kompetensutveckling som håller jämna steg med den tekniska utvecklingen.

Rachel Tess årets Birgit Cullberg-stipendiat

Den amerikanska koreografen och dansaren Rachel Tess har tilldelats årets Birgit Cullberg-stipendium på 100 000 kronor. Motiveringen lyder i urval: "Rachel Tess arbetar ständigt med att hitta nya arenor för dansen som konstform. Hon söker sig utanför de etablerade scenerna och möter istället publiken på oväntade platser där hon agerar som möjliggörare, pedagog och apostel för danskonsten – inte minst på den skånska landsbygden."

Rachel Tess är verksam i Sverige sedan 2005. Hon grundade Milvus Artistic Research Center (MARC) i Skåne 2013, en plattform där dansare, koreografer och performancekonstnärer kan undersöka och utveckla sina praktiker. Tess också afilierad curator för Wanås Konst.

Sök fristående kurser på STDH till våren

Nu går det att söka på Stockholms konstnärliga högskolas fristående kurser för våren 2020. I utbudet finns bland annat "Att desorientera vithet och heterosexualitet". För dig som arbetar med scenkonst och vill utforska och arbeta med "queera och dekoloniserande verktyg i ditt konstnärliga arbete". Några andra kurser är avancerad rollgestaltning, dans för barn och unga samt "cirkusdidaktik – kulturskolelivet". Ansökningsperioden är öppen till och med den 15 oktober. Läs om alla kurser på: www.uniarts.se



Joanna Rytels *Moms on fire* finns i Filmforms samlingar.

Unikt filmarbete premieras

Anna-Karin Larsson, verksamhetsledare på Filmform sedan år 2000, har tilldelats årets Dynamostipendium på 150 000 kronor. "Den rörliga bildens historia i Sverige har genom Anna Karin Larsson och hennes kollegor på Filmform funnit en plats" står det bland annat i motiveringen.

Filmform startades redan 1950, under namnet Svensk Experimentalfilmstudio.

I dag är Filmform en stiftelse som verkar för att främja, distribuera och bevara svensk experimentalfilm och videokonst. Stiftelsens unika samling utgör en viktig och värdefull del av den svenska filmen och det svenska kulturarvet.



Levan Akins film blir Sveriges Oscarsbidrag

Levan Akins film *And Then We Danced* blir Sveriges bidrag till Oscarsgalan 2020, i kategorin bästa icke engelskspråkiga film. Det offentliggjordes vid en presskonferens på Malmö filmdagar. Övriga nominerade var *Aniara* i regi av Pella Kågerman och Hugo Lilja som hade världspremiär vid filmfestivalen i Toronto 2018, samt *Quick*, i regi av Mikael Häfström med svensk premiär i september. *And Then We Danced* hade Sverigepremiär den 13 september och har redan hyllats internationellt vid årets filmfestival i Cannes och tilldelats flera utmärkelser, däribland på festivaler i Sarajevo och Odessa.

Nominera bästa dockteatern

Har du sett riktigt bra dockteater de två senaste åren? Då ska du skicka in en nominering till Union Internationale de la Marionnette (UNIMA), som delar ut det internationella priset Arlyn Award. Uppsättningen ifråga måste haft premiär spelåret 2018 eller 2019. Vinnaren får tusen dollar. Ansökan är öppen till och med den 15 februari 2020.

Stort scenkonstpris riskerar gå i graven

Det danska scenkonstpriset Reumert har förlorat stöd från sin största sponsor. Nu försöker aktörer inom danskt teaterliv hitta en ny ekonomisk lösning, skriver Dans-tidningen. Under tiden fortsätter juryn att arbeta som vanligt, trots en oklar framtid.

Reumert anses vara ett av de mest prestigefyllda scenkonstpriset och har delats ut sedan 1998.

Georg Riedel får hederspris

George Riedel har tilldelats ett hederspris av den nya barn- och ungdomsfilmfestivalen Prisma i Göteborg. "Med sin odödliga filmmusik har Georg Riedel skapat ett helt eget musikaliskt barnfilmsuniversum", skriver festivalen om hans 50 år långa gärning med kompositioner för såväl film som teater. Priset delas ut i oktober när filmfestivalen visar *Emil i Lönneberga*.

Hälsa och livsstil styr kulturvanor

Svenska medborgare är fortsatt aktiva kulturdeltagare. Det skriver Myndigheten för kulturanalys i sin senaste rapport om kulturvanor som regelbundet görs i i samarbete med SOM-institutet vid Göteborgs universitet.

Sedan tidigare har det konstaterats att faktorer som geografisk och social tillhörighet påverkar siffrorna. Nytt i denna rapport är att även individers hälsa och livstillfredsställelse visar sig ha betydelse för graden av delaktighet i kulturlivet.

– Det här är frågor som behöver belysas och uppmärksammas till stöd för såväl kulturpolitik som folkhälsopolitik, säger Kulturanalys myndighetschef Sverker Härd i ett pressmeddelande. Hela rapporten finns att läsa på kulturanalys.se

Ny dansscen i Norrbotten

Norrbotten får sin första scen för samtida dans och cirkus. Efter 25 år har den fria gruppen Dansinitiativet kunnat etablera sig i en före detta industrilokal i Luleå som byggts om för att passa dansare och cirkusartister, uppger Sveriges Radio.

– Det känns ju som natt och dag. Nu har vi någonstans att skapa och spela. Framför allt får alla andra dansare och koreografer en plats att jobba på och att nå ut till en publik med sin konst, säger Marie Wårell, dansare och verksamhetsledare för Dansinitiativet.



Faust II får ett nytt premiärdatum på grund av branden.

Östgöteatern reser sig ur askan

Bara ett par veckor innan höstens stora premiär av *Faust II* på Östgötateatern (regi: Richard Turpin) härjades den av en omfattande brand, orsakad av ett blixtnedslag. Men teaterchef Nils Poletti hyser stort hopp att ändå hålla schemat.

Det är inte första gången den k-märkta byggnaden från förra sekelskiftet har eldhärjats. Så sent som 2016 förstördes 40-50 äldre och ovärderliga teaterfonder som fanns förvarade i ett hotellhotell på Händelö i Norrköpings hamnområde.



Dansen driver berättelsen i Ariodante



Vid Drottningholmsteaterns uppsättning av Händels *Ariodante* i somras var dansen en viktig del av gestaltningen.

En de av fem dansarna på den historiska scenen var Jonathan David Sikell.

– Drottningholm är en fullkomligt magisk plats att jobba på.



Mats Bäcker

ÖGONEN LYSER PÅ JONATHAN när han vandrar runt i det Unesco-skyddade världsarvets många skrymslen.

– På 1700-talet bodde massvis med folk här, eftersom det var långt till Stockholm. Idag får du inte ha mat i kulissen, bara torra powerbars och vatten på flaska med skruvkork. Inte ens kolsyrat vatten, eftersom det finns risk att skada målerierna. Frågan är hur länge det går att fortsätta spela här, utan att slita för mycket på denna museala miljö, säger han.

Vi passerar teaterns hjärta – det fantastiska trämaskineriet med rep, block och talja, åsk- och vågmaskiner, loger med enkla tvättstall och på scengolvet syns spår av oljelampor som lämnat svarta märken.

– Jag var här även förra sommaren. Då stal huset en del fokus från mitt eget arbete. Oj, här är det visst ett hål i plankan. Golvet

är ojämnt och lutar. Var knarrar det? Tänkt om musiken stannar upp och så står jag på en knarrande plankan. Sådant var jag otroligt medveten om förra sommaren.

Jonathan medverkade då i *Syskonen i Mantua* i regi av Pia Forsgren – en nyskriven opera med gammal musik med koreografi av Patrik Sörling. I den uppsättningen mötte barock nutid i form av scenografi av Mamma Andersson och kostym av Behnaz Aram.

I årets uppsättning av *Ariodante* förvandlar koreografen Caroline Finn balettpartierna i det barocka Händelverket till modern reflekterande dans. Det är stiliserad koreografi – ibland smärtsamt stillsam – som om den är fast i en loop, kvävd i sin linda. Så småningom vävs rörelserna ihop och utvecklas. Men förändringarna är små.

– Dansen har en viktig funktion i verket och ingår i den röda



Micke Lundström



tråden i operan. Det är roligt när det är så. Caroline var tydlig med att säga att hon inte är en barockkoreograf. Att vi mer skulle använda oss av minnen från barocken. Vi fick göra stora fysiska fraser under audition. Redan då förstod jag att dessa rörelser skulle vara omöjliga att göra just på denna scen. De måste anpassas och justeras till scenrummet, säger Jonathan.

DET FINA MED Drottningholmsteatern är att teatern kommer i första rummet, fortsätter han. Teatern sätter ton för rörelse och röst, den är prio ett.

– Vi gjorde stora danser först, som vi kokade ner för att sedan behålla känslan av dem i kroppen. Hade vi börjat från andra hållet hade de här små rörelserna inte fått någon personlig innebörd.

Jonathan är utbildad vid Kungliga Svenska balettskolan och

har examen i modern nutida inriktning. En mångsidig dansare, vanligtvis anställd av Dansalliansen och med bred bakgrund. Han har arbetat med åtskilliga koreografer, bland andra Minna Krook, Kajsa Giertz och Camilla Ekelöf.

Skillnaden mellan att jobba med ett modern dansverk och ett klassiskt, konstaterar Jonathan, är att sång och musik styr en opera. Rörelserna måste alltid förhålla sig till ariorna, den kan inte ta plats från sången. Jonathan har arbetat vid flera operahus, senast i våras på La Monnaie i Bryssel, då medverkade han i *Tristan och Isolde*.

– Drottningholm är ju en intim scen och operahuset i Bryssel stort. Men förhållnings sättet till dans skiljer sig rätt mycket åt. Lite fördomsfullt uttryckt kanske man kan säga att dansen och sången vid större operahus lätt blir separerade. I *Ariodante* har vi



Mats Bäcker

Dansaren Jonathan Sikell agerar som Polinessos (countertenoren Christophe Dumaux) alterego.

dansare varit med under varenda timme av repetitionsarbetet.

REGISSÖREN NICOLA RAAB och koreografen Caroline Finn har samarbetat tätt. Stycket handlar om en kung, prinsessa, hovdam, korsriddare, bror och en hertig och intriger dem emellan. Och om svek. I *Ariodante* blir Jonathan den som kommer med förändringen. Han gestaltar den maktlystne hertigen Polinessos (countertenoren Christophe Dumaux) alterego och är klädd i svarta kläder.

– I början tror nog publiken att jag är en scenarbetare som kommit fel. Den osäkerheten finns där med flit. Det börjar traditionellt i någon form av dammig barock, det är något i verket som inte stämmer.

När ridån på Drottningholmsteatern går upp står ensemblen

utplacerad som svajiga skyldockor i pudrade peruker, klackskor och breda panierförsedda kostymer. När operan slutar är alla klädda i underkläder.

– Jag tycker om kontraster i arbetet och jag njuter av att vara den här mörka gestalten som följer Polinesso. Jag blir till och med strypt under föreställningen, när hertigen gör sig av med sina demoner, haha. Den gestaltningen ligger så långt bort från den ljusa dansen i Minna Krooks barnföreställning *Obs! Superviktigt* som jag spelar i höst.

DANSEN DRIVER PÅ BERÄTTELSEN. Dansarna agerar som dubblrade skugggestalter till sångarna och följer dem som onda samveten. När musiken tar slut så fortsätter dansen hotfullt.

– För mig är modern dans teater. Jag ser koreografi som en



Ann Hallenberg som Ariodante och Roberta Mameli som kungadottern Ginevras.

Mats Bäcker



form av regi. Det är inte bara steg. Det har varit en klar fördel att vi dansare har en viss känsla eller lust för att ta teaterregi i det här verket.

ARIODANTE ÄR SAMTIDIGT en mastodontopera med aria, på aria, på aria. Akt II, innehåller oändligt vackra och sorgsna arior, inte minst korsriddaren Ariodantes kärleksbekymmer gestaltad av den fenomenala mezzostjärnan Ann Hallenberg och kungadottern Ginevras (sopranen Roberta Mameli) sorg och förtvivlan efter att hon dömts till dödstraff av sin far.

– Det har varit underbart att få jobba med de här internationella sångarna, vilket team, så lätta att samarbeta med! Alla har varit vidöppna inför att arbeta fysiskt. Att vara så nära duktiga världsstjärnor, med deras vältränade röster och tekniska kunskaper är en ynnest. Det gör en väldigt imponerad. Det går nästan att se hur musklerna i halsen vibrerar när de skickar ut sina toner.

Opera är stora känslor. Det är också nyckeln, konstaterar Jonathan. Eftersom ariorna är så storslagna, blir det lätt lite kaka på kaka om dansen tar för stor plats. Sålunda är koreografin rätt stram och övergår allt mer i regi och skådespeleri i andra akten.

– Vi dansare bäddar till exempel ner en förtvivlad Ginevra i en säng. Vi tar hand om henne, men rörelserna blir allt mer aggressiva med tiden. Jag är väldigt förtjust hela den scenen. Den visar hur det konstnärliga teamet använt sig av oss dansare. Vi blir som en slags dockspelare, vi drar i trådarna och styr våra marionetter.

När teaterns kulisser i form av löv och molnformationer letar sig in i Gesine Völlms barockkostymer, förvandlas ensemblen till vajande träd. I en elegant scen bygger Linus Fellboms ljusdesign upp en magisk stämning när Ariodante sveps ut i havet med vågorna. Och när operan tar slut står ensemblen avklädda på det åldrade och mjuka scengolvet.

– I scenen med vågmaskinen upplever du verkligen teaterns djup. Det är en makalös scen. Att få vara i detta teatermaskineri, som hållit i hundratals år, är stort. Samtidigt blir du mycket medveten om hur skört huset är.



Västanås nya vinterscen lockar publiken till Sunne

I höst inviger Västanå teater en nybyggd vinterscen i Berättarladan.

Regionteatern får för första gången ett fast vinterviste och jurtan, det mongoliska nomadtält, som teatern turnerat med under 25 år, får vila.



EN NY FAS FÖR REGIONTEATERN inleds i höst. Västanå har köpt en del av den byggnad som rymmer Berättarladan som i övrigt hyrs från Rottneros säteri. Den nya delen har vinterbonats och i oktober blir det invigning av en ny scen, publikmässigt hälften så stor som Berättarladan.

– Vi kom till en punkt där vi frågade oss, vad behöver vi just nu för att orka vidare. Samtidigt ville vi utmana oss själva. Det handlar också om i vilket läge vi befinner oss i. Det är inte lätt att ständigt vara på turné. Det här kommer att bli så bra, säger Inger Hallström Stinnerbom, kostymansvarig på teatern.

Sommarscenen i Berättarladan är inspirerad av Shakespeares elizabetanska scener, och invigdes 1999 av Västanå teater (då en fri grupp). Scenrummet påminner i det närmaste om en träkyrka



Magdalena Boman

Leif Stinnerbom och Inger Hallström Stinnerbom i den vinterbonade och inglasade delen av ladan.

med sakral rymd och magnifik enkelhet, där musikerna är centralt placerade på scen.

Ovanför entrén till Värmlands största lada står devisen ”Vi har inget nytt att berätta, endast det som är gammalt och nästan glömt”.

– Det är Selma Lagerlöf. Jag blev så trött på att vareviga år få frågan från journalister: ”Vad gör ni för nytt i år?”

Aldrig får jag frågan, vad har ni utvecklat och fördjupat? Nu har vi spelat *Eddan*, en 1 000 år gammal berättelse, om ragnarök – världens undergång, något som kan speglas i dagens klimatomställningar, säger teaterchef Leif Stinnerbom.

Den isländska sagovärlden är insvept i Västanås folkliga spelstil med fiol, moraharpa och slagbordun. Publiken kommer lång-

väga ifrån för att uppleva de 50-tal föreställningar med Västanås särpräglade berättarprofil i ladan. Teatern har skapat en alldeles egen form av skådespeleri. Många gånger mer inspirerad av österländsk teater än västerländsk.

INFÖR ÅRETS UPPSÄTTNING av *Eddan* har Pekingoperamästaren Bai Tao, en återkommande gästinstruktör vid teatern, utformat stridsscener i föreställningen.

– Att jag alls håller på med teater är Peter Oskarssons förtjänst. Jag var helt inne på musik och dans när jag arbetade med honom i *Den stora vreden*. Utforskandet av teaterformer från olika håll i världen som skedde under den produktionen, särskilt hur röstcoachen Mirka Yemendzakis lanserade arbetet med berättandet,



Håkan Larsson

Daniel Lindman Agorander som guden Tor i *Eddan*.



Håkan Larsson

Sara Eriksson, Saga Widlund och Edith Nilsson som norror i *Eddan*.

blev helt avgörande för mitt fortsatta arbete, säger Leif Stinnerbom, från början etnolog och museiforskare, vid sidan av det egna musicerandet.

Han har varit konstnärlig ledare för teatern sedan 1990 och hustrun Inger designar kostym. Ganska snart drogs även sonen Magnus, med mångårig erfarenhet från grupper som bland andra Harv, Ale Möller band, Hedningarna, in i verksamheten för att komponera musik. Produktionerna har lockat publiken till ladan, inte minst Selma Lagerlöfs berättelser som fått en egen uttolkning av teatern.

Övriga årstider har Västanå rest runt med sin jurta och spelat över hela Sverige och Norge.

– Trots att vi är en regionteater sedan 2009, ligger de offentliga anslagen på samma nivå som när vi var en fri grupp. Vår egenfinansiering är på närmare 70 procent. Det är publiken som gör att vi nu kan ta det här steget, säger Leif Stinnerbom.

Budgeten för ombyggnaden ligger runt 20 miljoner kronor, Region Värmland står för fem av dessa, resten satsar teatern själva.

– Eftersom vi gör så pass stora föreställningar blir det dyrt att turnera. Jag räknar med att det här kommer att bli bättre rent ekonomiskt för teatern. I jurtan får vi in 100 personer i publik. På den nya scenen kan vi ta in en publik om 250 personer. Vi har gjort ett avtal med skolorna, så när vi gör barn- och ungdomsföreställningar så kommer värmländska skolbarn att bussas hit, säger Leif.

KOSTYMATELJÉN, DÄR INGER håller hus, ryms i den ljusaste delen, med utsikt över sjön Fryken. När Scen & film är på plats i juli luktar det fortfarande färskt virke i scenrummet som är format som en amfiteater.

– Vi har velat behålla känslan av ladväggen och taket så vi gjorde en inglasning av den här delen av ladan. Det är högt till tak,



Hanna Kulle som Völvan och Paul-Ottar Haga som Oden i *Eddan*, med mask och huvudbonader av Torbjörn Alström.

med tiden ska det bli ytterligare två plan som rymmer en dansscen, musikrum och loger, berättar Leif Stinnerbom.

Snart ska smederna sätta ihop stolarna, rummet ska målas och ljudabsorbenter ska installeras för att få bättre akustik.

– I oktober spelar vi först vår uppsättning av Selma Lagerlöfs *Bortbytingen* innan vi i slutet på november inviger den nya scenen med *Västanå jul*, en julshow med musik, dans, berättande och då vi också serverar närproducerad julmat, berättar Leif Stinnerbom.

Inom kort finns det även en träsnidad portal i Västanåstil, i vintervistet.

– Alla års turnerande har fungerat som god marknadsföring för teatern. De senaste fem sex åren har föreställningarna i Berättarladan varit helt utsålda. Det betyder mellan 25 000 och 30 000 besökare under sommaren. Nu får vi se om vi kan locka hit folk på vintern också, säger Inger.

På Ulvsby herrgård en bit bort är ägaren Marianne Krönsjö

stormförtjust över att Västanå nu får en vinterscen i Sunne.

– Alla i trakten är väldigt måna om teatern. Det är så viktigt att man på ett nationellt plan förstår att göra det möjligt för bra kultur att etablera sig på landsbygden. Det skapar affärsmöjligheter och ökade chanser till att kunna leva i landsbygd, säger hon.

Marianne Krönsjö har själv satsat på en utbyggnad av herrgården under senare tid.

– Teatern lockar många till trakten eftersom mycket av teaterns arbete är sprungen ur Selmas författarskap och Mårbacka. Det har lett till att fler etablerat sig i trakten och kan erbjuda olika former av kulturuttryck. Och Unga Västanå har gjort att barn och ungdomar får sitt utrymme. Det har det blivit intressant för folk att bo här. Jag tror vi kommer att få uppleva en andra högsäsong under den annars så stilla vintertiden, säger Marianne Krönsjö.

Alexander Karims debutbok:

En extraordinär berättelse om att göra gjort ogjort

TÄNK DIG ATT DU genomlever din egen våldsamma död, för att dagen efter vakna upp dagen innan den ägde rum. Att du sedan börjar förflytta dig bakåt i tiden en dag i sänder med möjlighet att ändra det som redan skett.

Det låter som new age eller science fiction men är upptakten till skådespelaren och regissören Alexander Karims roman-debut *Den extraordinära berättelsen om Jonas Paulssons plötsliga död*.

Romanens huvudperson, Jonas Paulsson, är en ung filmmanusförfattare mitt i karriären som bor med sin fru Isa på Kungsholmen i Stockholm.

De är ofrivilligt barnlösa och trots att äktenskapet inte är lastgammalt är det satt på sparlåga. Inte mycket av Jonas Paulssons vardags-, kärleks- eller känsloliv är i fas.

En för tidig medelålderskris skulle man

kunna säga. Dessutom har hans mamma precis gått bort.

STRAX INNAN Jonas Paulsson möter sin våldsamma död hemma i soffan får han en pushnotis: ett terroristattentat har genomförts på restaurangen Snaps på Söder i Stockholm. Bland de döda är en ung kvinna, Hanna Inde. När så Jonas Paulsson dagen efter sin död istället vaknar upp dagen innan han ska dö inser han att har möjlighet att rädda både sig själv och Hanna Inde – förutsatt att tiden återigen börjar gå sin gilla gång framåt.

Det gäller för Jonas Paulsson att hitta motiv och gärningsman och vrida händelserna rätt. Ska han lyckas styra Isa i armarna på den olympiske superknollaren Peter, rädda Hanna från hennes humörhäftige sambo och polisman Niklas, hindra den

palestinske terrorexperthen Hassan Sahles egentliga planer.

Utöver att vända upp och ned på tiden utvecklar sig *Den extraordinära berättelsen om Jonas Paulssons plötsliga död* till ett relations- och otrohetsdrama. En story som balanserar till det banala.

Greppet att låta den döde nysta upp mordet på sig själv är skruvat, kul och överraskande. Då och då trasslar Karim in sig i den upplösta tidshandlingen, men reder habit ut det med fiktionens goda humör. Några darlings kunde han dock dödat och krympt sidantalet genom att ha konsulterat sin egen manusexpert Jonas Paulsson. En extraordinär berättelse om att göra gjort ogjort, om att få en andra chans, och att efter sju svåra år ändå hitta fram till kärleken.

GERT LUNDSTEDT

KONSTNÄRSNÄMNDEN

Sök bidrag inom teater, dans och film:

Projektbidrag inom dans

Sista ansökningsdag 26 september

Projektbidrag inom film

Sista ansökningsdag 16 oktober

Projektbidrag inom teater

Sista ansökningsdag 22 oktober

Internationellt kulturutbyte och resebidrag

Sista ansökningsdag 24 oktober

www.konstnarsnamnden.se

K

SCENKONST
VÄSTERNORRLAND

www.scenkonstvasternorrland.se

Scenkonst Västernorrland söker:
Teknisk samordnare
Teater Västernorrland



Läs mer om tjänsten:

www.scenkonstvasternorrland.se/lediga-jobb



Generaliseringar om lyckoeffekter stryper cirkusens möjligheter

BEGREPPEN CIRKUS, nycirkus eller samtida cirkus skapar associationer i alla riktningar. Inom cirkuskonsten råder inte konsensus om vad som är vad. Är begreppen utbytbara sinsemellan? Skapar prefixen före cirkus förvirring eller förståelse?

Som cirkusutövare sen Ace of Base släppte singeln *The Sign* lever jag i en bubbla där cirkusen är en självklarhet. Jag praktiserar min cirkus i sammanhang med andra cirkusutövare eller utövare från andra konstformer och fält. Min cirkus tar sig ibland uttryck som scenkonst, andra gånger blir den en subversiv praktik som skapar obalans i affärsmodeller, marknadsanpassning och konformatet.

Men cirkuskonsten har drabbats av en förenklingsproblematik. Den gängse berättelsen är att cirkuskonsten är en konstform med låga trösklar, och att den når en allt en större och diversifierad publik. Den gör alla glada och ödmjuka. Det är inte oproblemiskt. Det är en strategi för att lyfta cirkusens relevans genom kulturpolitiska incitament, som även visar potentiella arrangörer att efterfrågan är större än tillgången. Det råkar falla sig så att den berättelsen stämmer väl överens med vissa cirkusproduktioner.

I Sverige har vi fortfarande inte en scen med nationellt cirkusuppdrag. Ytterst få scener tar regelbundet emot eller producerar cirkusföreställningar och det saknas ett officiellt turnénätverk för konstformen. Därför lockas man göra dessa blommiga generaliseringar om cirkusens lyckogörande effekt.

Konsekvensen av ett så förenklat narrativ om cirkuskonsten är att det sipprar in i produktionen och cirkuspraktiken. Berättelsen

blir en sanning även för utövarna, vilket leder till en reducerad möjlighetshorisont. Cirkuskonsten är i sig själv interdisciplinär. Det är en process i blivande och i mötet mellan vitt skilda områden som lindans, jonglering, akrobatik, rymdforskning och kryptoekonomi. Att försöka renodla cirkusen till dess kärna är varken möjligt eller önskvärt.

CIRKUSEN UPPKOMMER i mötet mellan. Behovet av en mängd platser som tar sig an och presenterar cirkus i dess olika uttryck och former är stort. Cirkusens inneboende sökande efter obalans, tillit och gemensamt risktagande måste innefatta hela ekosystemet; alla deltagare från politiker och tjänstemän till arrangörer, kompanier, artister, publik och vidare. Beslutsfattare och arrangörer behöver mer kunskap om cirkusens diversitet och potential. Vi måste släppa trygghet, kontroll och balans till förmån för det komplexa, förvirrande, fantastiska, oförutsägbara, fallande och svävande. Att riskera gemensamt frigör förändringskraften i mötet mellan.

"We can and we may, as it were, jump with both feet off the ground into or towards a world of which we trust the other parts to meet our jump – and only so can the making of a perfected world of pluralistic pattern ever take place. Only through our precursive trust in it can it come into being."
William James

OLLE SALORANTA STRANDBERG

Regissör, cirkusartist och ordförande för Manegen.

Söker du ersättning från a-kassan och fakturerar via faktureringsbolag/egenanställningsbolag?

Om du tar uppdrag och fakturerar detta genom faktureringsbolag/egenanställningsbolag ska vi bedöma om vi ska tillämpa regler för anställd eller företagare när du söker a-kassa. Antalet uppdragsgivare har betydelse för vår bedömning.

Om du tar tillfälliga uppdrag som du fakturerar är det viktigt att du får ett avtal eller kontrakt med den uppdragsgivare du utför arbete åt. Vi på a-kassan behöver få en kopia på avtalet mellan dig och den faktiska uppdragsgivaren för att kunna fatta beslut om din ersättning.

Vid avslutat uppdrag är det faktureringsbolaget som utfärdar det arbetsgivarintyg som du ska lämna till oss.

Hör av dig till oss du om du har frågor om hur uppdrag genom faktureringsbolag kan påverka din rätt till ersättning från a-kassan.

UNIONEN
A-KASSAN

Du hittar mer information om a-kassa och kulturarbete på vår hemsida unionensakassa.se/kulturarbete. Har du frågor kan du skicka ett meddelande på Mina Sidor. Du kan också ringa oss på 0770-77 77 88.

Kostymerna speglar könsidentiteten

Kläder är en viktig del i att vara människa. Det blev tydligt i arbetet med filmen *Min pappa Marianne*.

Skräddaren Anna-Karin Cameron och skådespelaren Rolf Lassgård berättar om arbetet med att låta kläder och fysiska attiraljer skapa ett uttryck i samklang med rollkaraktären Marianne.



Dia Kjelbye

Skräddaren Anna-Karin Cameron har sytt kläderna till rollfiguren Marianne i filmen *Min pappa Marianne*. Det är sällan som filmkostym får ta sådan plats i en produktion. På scen däremot får scenkläder ofta ta större plats, där blir de symbolbärande på ett annat vis.

FILMEN MIN PAPPA MARIANNE är berättelsen om transkvinnan Marianne baserad på Ester Roxbergs självbiografiska bok *Min pappa Ann-Christine*. Filmen handlar om hur Lasse, spelad av Rolf Lassgård, kommer ut som transsexuell och börjar leva öppet som Marianne.

En viktig del i förändringen handlar om att börja klä sig i kvinnokläder. Kostymen var ett centralt verktyg för att spegla hur Marianne utvecklas. Skräddaren Anna-Karin Cameron arbetade tillsammans med kostymörerna Marie Flyckt och Hannah Christensson med plaggen som speglar Mariannes resa mot att kunna vara sig själv. De arbetar ofta tillsammans och har ett tätt samarbete i vilket de kan dra nytta av varandras styrkor och förmågor för att få ett så bra resultat som möjligt.

Arbetet med *Min pappa Marianne* har framför allt handlat om att sy klänningar till Rolf Lassgård. Eftersom Rolf är lång och bredaxlad var det svårt att hitta klänningar i butik som passade hans kropp. Genom att sy upp specifika plagg kunde Anna-Karin Cameron arbeta fram det feminina hos Rolf.

– Det handlar ju om att leka med förutfattade meningar om vad som är manligt och kvinnligt, berättar Anna-Karin. Att plocka fram feminitet med hjälp av insnitt, vinklar och skärningar som framhäver ”kvinnliga” former, som höfter och högre midja.

En kjol med slits som visar lite ben eller att visa hud på specifika ställen skapar en kvinnlig känsla. Anklar, hals och nacke till exempel, mjuka böljande material ger mjuka böljande rörelser,



Ola Kjelbye/Avantifilm

Rolf Lassgård i rollen som Lasse i *Min pappa Marianne*.

som vi uppfattar som kvinnliga.

– Vi arbetade mycket med olika typer av viskos som ofta faller fördelaktigt.

Knepen är en del av det Anna-Karin beskriver som sin verktygslåda. Det sitter i ryggraden efter utbildningar inom både skrädderi, kostym- och modedesign, och efter 13 år på Göteborgsoperan samt flera år som frilans både inom teater och film.

– Jag är väldigt tacksam över åren på Göteborgsoperan, det var otroligt lärorikt att jobba ihop med så många kreativa team.

Trots att modedesign skiljer sig från kläder på scen och i film har hon ändå kunnat använda sig av kurserna i till exempel kollektionsbyggnad.

– Mode är ju en kommersiell historia men i en kollektion vill

man ha plagg med olika uttryck och styrka. På scen behöver vissa kostymer vara starkare än andra, det sättet att arbeta har jag tagit med mig från modet till teatern.

DET ÄR INTE FÖRSTA GÅNGEN Anna-Karin skapat traditionellt kvinnliga kläder åt en man. Det har skett tidigare men då inför framträdanden på scen, vilket i princip alltid innebär en helt annan styrka i klädernas uttryck. Scenkläder får ofta ta större plats och blir symbolbärande på ett helt annat vis än filmkostym. I det här fallet handlade det om plagg som inte direkt sticker ut.

– Marianne är ju en vanlig kvinna som bor och handlar sina kläder i Alingsås. Det ville vi spegla i hennes garderob. Att korri-





– Det har varit en ynnest att få följa med under den här förvandlingen. Jag har vetat att det kan vara smärtsamt att leva i fel kropp, men med inspelningen har jag fått en helt ny förståelse för behovet av att få leva i enlighet med sin könsidentitet, säger Anna-Karin.



Kostymen går från mörkare färger som mörkblått, grått och brunt i material som jeans och manchester till ljusare nyanser av blått, beige och rosa.



gera kön är en kolossalt stor förändring i sig och förändringarna i hennes stil sker ganska långsamt. Hon provar sig fram försiktigt.

Kostymen går från mörkare färger som mörkblått, grått och brunt i material som jeans och manchester till ljusare nyanser av blått, beige och rosa. De första gångerna vi ser Marianne i kvinnokläder är det i enfärgade plagg och successivt börjar hon använda mönstrade och blommiga kläder.

ROLF LASSGÅRD FÖRBEREDDE SIG, bland annat, genom att låna kläder och bära dem innan de började filma.

– Det var ett par mjukbyxor och en tunika jag tyckte mycket om, som jag dansade omkring i på hotellrummet. När det kom till Marianne tyckte jag om kläder med mjuka material. Det var viktigt att de föll och rörde sig på rätt sätt. Jeans funkade inte.

För honom, som spelat kvinna tidigare, börjar arbetet ofta med kläderna och framför allt skorna som påverkar hur man rör sig. Han är noga med att påpeka att när vi lämnar Marianne i filmen har hon precis påbörjat sin process att våga visa vem hon är.

Hon börjar ge uttryck för människan hon burit inom sig så länge. En del av det är att upptäcka vad hon tycker om och hur hon ser ut. Inspelningen skedde i viss mån kronologiskt och teamet kunde se Marianne utvecklas under arbetets gång. Anna-Karin berättar att Rolf's utstrålning blev mjukare och vänare, även rösten och tonfallet blev annorlunda. Samtidigt handlade det inte om en totalförvandling, enligt Rolf, utan om att lyfta olika nyanser av Marianne.

– Jag fick möjlighet att prata med Ann-Christine Ruuth, personen som boken och filmen bygger på innan. Hon gav mig viktiga nycklar till hur jag skulle bygga karaktären. Hon sa till mig att ”jag vet inte vad det är att vara kvinna men jag vet vad det är att vara jag”. Det bar jag med mig under arbetets gång, säger Rolf.

ATT KLÄ MÄN I KVINNOKLÄDER har traditionellt använts som ett komiskt inslag på scen och transpersoner har länge varit osynliga eller förlöjligade på film och i samhället. Att berätta



en transpersons berättelse kräver medvetenhet och respekt. Rolf förberedde sig genom att läsa på och Ann-Christine fanns även med under inspelningen. Även Anna-Karin lade tid under förberedelserna på att tala med Ann-Christine, för att få en tydligare bild av hur samhället ser på en person som korrigerar sitt kön och hur kläder spelar in.

– Det har varit en ynnest att få följa med under den här förvandlingen. Jag har vetat att det kan vara smärtsamt att leva i fel kropp, men med inspelningen har jag fått en helt ny förståelse för behovet av att få leva i enlighet med sin könsidentitet. Där har kläder en viktig funktion. Fysiska attribut kan skapa en effekt i det icke-fysiska hos människan. Och det som händer är att utstrålningen kommer i samklang med individen.

EN FÖRUTSÄTTNING FÖR att kunna skapa rätt kostym var ett stöttande produktionsbolag. Denna gång fanns det tid och resurser för att experimentera med och utveckla Mariannes garderob. Just det är det viktigaste för att kunna göra bra kostym. Och där

skiljer sig scen- och filmvärlden åt.

– Inom teatern arbetar du ofta med större penseldrag. Du får manus, ibland så långt som ett år i förväg och har tid att utveckla karaktärerna på ett annat sätt. Du kan arbeta ett tag och sedan lägga undan projektet ett tag, för att plocka fram det längre fram. På de stora institutionsteatrarna finns det också ofta bättre resurser för att kunna sy upp och göra kostym från grunden. Inom film går det snabbare och är mer intensivt.

När filmkostymer skapas finns det sällan utrymme för att sy upp kläder på samma sätt. Hon är dock noga med poängtera att det självklart går att göra film med liten budget. Men då måste man också sätta förväntningarna på resultatet utifrån de förutsättningar som finns.

– På *Min pappa Marianne* jobbade vi med människor som har en avslappnad, intresserad och positiv attityd till arbetet. De var generösa med att ge förutsättningar men också tro på förmågor. Vår producent var helt fenomenal på att ge en känsla av "vad bra jag jobbade idag!" Då blir ju också resultatet bra. LISA CARLSSON



Utbilda dig till kulturskolepedagog (90 hp)

vid Stockholms universitet

Är du verksam kulturskolepedagog och vill fortbilda dig?

Är du konstnär och vill undervisa i ditt ämne?

Film och skapande i kulturskolan, 7,5 hp

Kulturskoledidaktik: grupp och individ, 15 hp

Dramaturgi - från text till utforskande processer med barn och unga, 7,5 hp

Kurserna ges på halvfart med campusträffar under vårterminen 2020.

Ansök senast 15 oktober. Läs mer via www.su.se/hsd/kulturskoleklivet

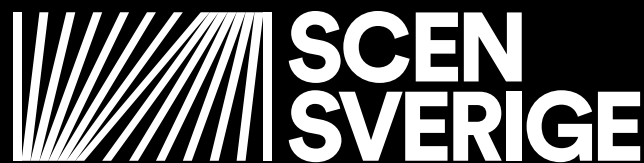
Institutionen för de humanistiska och samhällsvetenskapliga ämnenas didaktik

RÅDSMÖTE 11 NOVEMBER

PÅ TEATERHÖGSKOLAN I MALMÖ

LÄS MER OCH ANMÄL DIG VIA

WWW.SCENSVERIGE.SE



www.scensverige.se

SKRIV IN
DIG HÄR!

VÅR
STÖRSTA
KONTOR

ÖPPET
NU!

Välkommen till hela Sveriges
[arbetsförmedlingen.se](https://arbetsformedlingen.se)



ARBETSFÖRMEDLINGEN
SWEDISH PUBLIC EMPLOYMENT SERVICE

Sök vårens kurser senast 15 oktober

Stockholms konstnärliga högskola erbjuder kurser inom cirkus, dans, danspedagogik, film och media, opera, scenkonst och skådespeleri.

Cirkus

- Handstående, specialisering 1
- Handstående, specialisering 2
- Handstående, specialisering 3
- Handstående, specialisering 4

Dans

- Att desorientera vithet och heterosexualitet
- Dekoloniserande strategier inom scenkonst och aktivism
- Kleinteknik™ – fördjupad process
- Producera samtida dans och performance

Danspedagogik

- Communitas, konstnärliga uttryck med sociala och/eller interaktiva dimensioner
- Dans för barn och unga – didaktik 2
- Dans, media och mediering
- Samtida dansdidaktik, internationell kontext
- Samtida jazzdans med fokus på didaktisk praktik
- Scenisk koreografi för klassisk balett
- Specialpedagogik med fokus på dans

Film och media

- Audiovisuell upplevelsedesign
- En virtuell produktion – previsualisering
- Grundläggande digital 3D

Opera

- Avancerad rollgestaltning
- Italiensk lyrisk diktning
- Operaregi
- Operarepetitör – en introduktion
- Provsjungningsträning
- Röstens musikdramatiska uttryck
- Verdi i historien, musiken och sången

Scenkonst

- Interdisciplinäritet och samtida dramaturgi
- Introduktion till scenkonst
- Nyskapande Commedia dell'Arte – de saknade kvinnliga maskerna

Skådespeleri

- Praktisk textanalys och dramaturgi
- Regi för rörelsebaserad scenkonst
- Rollutveckling för, och omarbeting mellan scen och film 2

Kurserna startar under våren 2020.

**Välkommen med din
ansökan på uniarts.se**



Vi gillar
dig!

Teaterförbundet och Folksam gillar dig så mycket att vi tillsammans har tagit fram riktigt bra försäkringar om du skulle bli sjuk eller skada dig. Via medlemskapet kan du köpa en förmånlig sjuk- och olycksfallsförsäkring till ett bra pris. Vill du ha extra trygghet till dina nära och kära kan du också köpa en livförsäkring.

Upptäck mer eller köp på folksam.se/teaterforbundet eller ring 0771-950 950.
Välkommen!

Folksam
För allt du bryr dig om

Förbundsnytt

Fortsatt partsgemensamt arbete för att förebygga sexuella trakasserier

Teaterförbundet och Svensk Scenkonst har ett gemensamt råd som ska arbeta för att motverka diskriminering och främja mångfald och likabehandling i arbetslivet. I år har det partsgemensamma rådet i sällskap med projektledare Sherlot Jonsson åkt på turné för att besöka ett flertal scenkonstinstitutioner, och träffat arbetsgivare och fackliga representanter.

Syftet med besöken var att lyssna in idéer och synpunkter från arbetsplatserna angående vad som kan göras för att förbättra arbetsmiljön och på så sätt förebygga sexuella trakasserier.

– Det finns ett stort engagemang för frågan om arbetsmiljö och det förebyggande arbetet av sexuella trakasserier på de arbetsplatser vi har besökt. Mycket arbete har genomförts efter hösten 2017 och metoo, säger Sherlot Jonsson, som varit projektledare för det partsgemensamma arbetet.

– De flesta har sett över sina interna rutiner och dokument har uppdaterats. Många har arrangerat utbildningar på området, och hållit samtal om bland annat värdegrund och bemötande, fortsätter Sherlot Jonsson.

Trots att det pågår många insatser finns mycket kvar att göra. Under det kommande året planeras flera insatser för att utveckla en inkluderande arbetsplatskultur med fokus på ledarskap, medarbetarskap och organisationskultur.



Kommissionsrapport på engelska

Under våren 2018 tillsatte Teaterförbundet för scen och film och Svensk Scenkonst "Kommissionen mot sexuella trakasserier inom scenkonsten" med uppgift att kartlägga och analysera situationen på scenkonstområdet.

Kommissionen presenterade sedan rapporten "Ett tillfälle att ta vara på för att skapa förändring", som även innehöll förslag på åtgärder för hur vi bättre kan arbeta för att skapa arbetsplatser fria från alla former av trakasserier.

Kommissionsrapporten har lästs och använts av många, och har nu även översatts till engelska för att kunna användas även i internationella sammanhang.

Rapporterna kan laddas ner på teaterforbundet.se/dokument.

An Opportunity to Create Change

Report from the Commission on Sexual Harassment in the Performing Arts 2018



Är du intresserad av att bevaka kulturpolitiken i din region?

Den regionala kulturpolitiska arbetsgruppen inom Teaterförbundet för scen och film arbetar för att förbundet ska ha god insyn och kunskap om den regionala kulturpolitiken. Vi söker nu medlemmar som är intresserade av regional kulturpolitik i den region/det län där de bor och verkar, och som vill lyfta dessa frågor inom ramen för förbundets verksamhet. Är du intresserad? Skriv några rader om dig själv och varför du vill engagera dig i det regionala kulturpolitiska arbetet.

Hör av dig till Sara Andersson. E-post: sara.andersson@teaterforbundet.se om du har frågor. Skicka din ansökan så snart som möjligt!

Kostnadsfri upphovsrättslig förhandlingshjälp

Att skriva avtal som reglerar både lön och upphovsrättsliga ersättningar är inte helt enkelt. Som medlem i Teaterförbundet kan du få grundläggande rådgivning genom medlemsrådgivningen. Är du även ansluten till Rättighetsbolaget kan du som upphovsperson eller konstnärlig utövare därtill få en utvidgad upphovsrättslig förhandlingshjälp. Upphovspersoner har rätt till fem timmars avgiftsfri förhandlingshjälp/juridisk rådgivning, medan utövare har rätt till tre timmar (kontrakten för utövare är i allmänhet mindre komplexa). Erbjudandet gäller högst två produktioner per kalenderår. Därutöver erbjuds du denna hjälp till en fast timtaxa om 1 500 kronor.

För ytterligare information kontakta Rättighetsbolaget, 08-441 13 00. E-post: rattighetsbolaget@teaterforbundet.se

En dag i medlemsrådgivningen

En medlem kontaktade Teaterförbundets medlemsrådgivning och berättade att hen fått ett jobb som skådespelare på en turnerande teater, och ville ha råd innan kontraktet skrevs. Juristen i medlemsrådgivningen konstaterade att teatern hade kollektivavtal, vilket reglerar löner och arbetstider. Dessutom ska arbetsgivaren teckna försäkringar för de anställda. Kollektivavtalet innehåller också bestämmelse om resor och traktamente under anställningen. Om teatern inte har kollektivavtal måste alla dessa frågor regleras i det enskilda avtalet. Detta gäller också om du ska ta jobbet på din enskilda firma. Har du frågor om lön, kontrakt, avtal eller något annat som rör din arbetssituation – kontakta Teaterförbundets medlemsrådgivning på jour@teaterforbundet.se eller per telefon 08-441 13 00 måndag-fredag 9.00-12.00.

Teaterförbundet / för scen och film

Förbundsstyrelsen

Verkställande utskott: Simon Norrthon (skådespelare) ordförande, Christina Olofson (filmregissör), vice ordförande, Måns Clausen (skådespelare), Minna Krook (koreograf), Thomas Nording (scenotekniker).

Övriga ledamöter: Mary-Anne Buyondo (skräddare), Tove Dahlberg (operasångare), Robert Forsman (säkerhetschef), Andrzej Glosniak (dansare), Therése Hörnqvist (producent), Zofi Lagerman (scenograf), Martyna Lisowska (musikalartist), Aleksa Lundberg (skådespelare), Niclas Peyron (production manager, film), Pontus Plaenge (skådespelare/regissör).

Kontakt: Förbundsstyrelsens e-postadresser finns på webben under fliken förbundet/organisationen.

Teaterförbundets kansli:

Besöksadress: Kaplansbacken 2A
Postadress: Box 127 10, 112 94 Stockholm.
Telefon: 08-441 13 00
Öppettider: Vardagar: 9.00–16.30

E-post: info@teaterforbundet.se
Hemsida: www.teaterforbundet.se
facebook.com/teaterforbundet
twitter.com/teaterforbundet
instagram.com/scenochfilm

Förbundsnytt

På de här sidorna kan du läsa om vad som är på gång inom förbundet. På teaterforbundet.se hittar du mer information och fler nyheter. Har du tips för sidorna mejla ase.axberg@teaterforbundet.se

KURSER OCH WORKSHOPS FÖR SKÅDEPELARE

Teater Alliansen

LJUDBOKSINLÄSNING

– med Visuellt Ljud, 4–8 november, Stockholm

TANKEN OCH ORDET

– med Henric Holmberg, 4 november och 2 december, Stockholm

SKÅDEPELERI I TV-SERIER

– med Elisabet Sevholz, 18–22 november, Stockholm

DANSTEATER, KROPP OCH KOMMUNIKATION

– med Birgitta Egerbladh, 25–29 november, Stockholm

Läs mer och ansök på www.teateralliansen.se

Fortbildning för skådespelare

5-6 okt **Komisk Grundkurs** - Ulf Evrén

12-13 okt **Shakespeare för skådespelare** - Stefan Marling/Jo Rideout

19-20 okt **Halvmask och text** - Per Sörberg

20 nov (5 tillfällen) **Hush, no words!** - Martin Geijer

20 nov (5 tillfällen) **Improviserad sång och musikal** - Martin Geijer

23-24 nov **Komisk grundkurs, del 2** - Ulf Evrén

7-8 dec **Stand up nybörjare** - Ami Hallberg Pauli

MEDLEMSEBJUDANDE: **20% rabatt** för Teaterförbundets medlemmar
mejla anmalan@improvisationsstudion.se för rabattkod

www.improvisationsteater.se
Skånegatan 63, Stockholm

IMPROVISATIONS
STUDION STHLM

Kalendarium

- 30 sep **Fysisk teater och dans – med Anna Ståhl**
Fem dagars workshop i Stockholm för skådespelare (Teateralliansen)
- 07 okt **Förbundsstyrelsemöte**
(Teaterförbundet för scen och film)
- 07 okt **Monologue workshop med Nadine George**
Fem dagars workshop i Stockholm för skådespelare (Teateralliansen)
- 07 okt **Tanken & ordet: lyrik, filosofi, kulturhistoria**
Samtal för dig som vill bli en mer spirituellt och bildad person (del 1) (Teateralliansen, Stockholm)
- 07 okt **Immersiv scenkonst – vad är det?**
Del 1 – en genre mellan teater och performance, föreställning och utställning (Kulturakademin, Högskolan för scen och musik)
- 14 okt **Dialogue workshop med Nadine George**
Två veckors kurs för skådespelare (Teateralliansen, Stockholm)
- 14 okt **Möt koreografen Anton Valdbauer**
Fem dagars workshop i Malmö för dansare. (Dansalliansen och Danscentrum Syd)
- 20 okt **Avdelningskonferens**
Konferens för förbundets yrkesavdelningar och lokalavdelningar. (Teaterförbundet för scen och film)
- 21 okt **Story telling through dance**
Två dagars workshop för dansare med Signe Fabricius. (Dansalliansen, Balettakademin, Stockholm)
- 04 nov **Förbundsstyrelsemöte**
(Teaterförbundet för scen och film)
- 05 nov **Action based coreography – Lidia Wos**
En workshop fylld av lust, glädje, och kärlek till dansen och rörelsen som uttrycksmedel. (Dansalliansen, Danscentrum Väst, Göteborg)
- 07 nov **Tanken & ordet: lyrik, filosofi, kulturhistoria**
Samtal för dig som vill bli en mer spirituellt och bildad person (del 2) (Teateralliansen, Stockholm)
- 18 nov **Immersiv scenkonst – vad är det?**
Del 2 – en genre mellan teater och performance, föreställning och utställning (Kulturakademin, Högskolan för scen och musik, Göteborg)
- 25 nov **Gaga, Improvisation**
and Gagadancers methodics. Femdagars workshop för dansare. (Dansalliansen, Danscentrum Syd, Malmö)
- 02 dec **Tanken & ordet: lyrik, filosofi, kulturhistoria**
Samtal för dig som vill bli en mer spirituellt och bildad person (del 3) (Teateralliansen, Stockholm)

#share #SYMPOSIUM

Leave No One Behind

3 oktober

Högskolan för scen och musik i Göteborg



SHARE
MUSIC &
PERFORMING
ARTS

Mail: info@sharemusic.se
Tel: 0390-415 08
Info och anmälan: www.sharemusic.se



Teaterförbundet för scen och film presenterar stolt en av sina nya medlemmar

Välkommen Alexandra Loonin!



Vad fick dig att gå med i Teaterförbundet för scen och film?

– När jag fick jobbet som dramaturg och upptäckte att Dramatikerförbundet inte kunde hjälpa mig i dramaturgfrågor. Facket är viktigt för att kollektivt förbättra våra förutsättningar och förhållanden på arbetsmarknaden. Organisering är allt.

Namn: Alexandra Loonin

Ålder: 30 år.

Yrke: Dramatiker och dramaturg

Gör just nu: Sitter i en bil på väg hem från Björna skola i Örnsköldsvik och funderar på vad Agnes egentligen gör i *Fucking Åmål*.

Tidigare jobb: Tidningsutdelare, producentassistent, vårdare, dramatiker, bloggare, artistvärd, au pair med mera.

Favoritsysselsättning: Internet.

Nästa film/scenkonst du ska se: *Fucking Åmål* imorgon, för tredje dagen i rad.

Vad gör du om tio år: Förhoppningsvis har jag kul. Med Rihanna.